

2. Гутарева Н.Ю., Виноградов Н.В. Проблемы межкультурной коммуникации в современном социуме // Молодой ученый. – 2015. – №9. – С. 1274–1276.
3. Кравченко А.И. Культурология: Учебное пособие для вузов [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.countries.ru/library/theory/dynfrc.htm>.
4. Orlando L. Taylor. Cross-Cultural Communication: An Essential Dimension of Effective Education. Revised and reprinted, 1990.
5. Осипов П.І. Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи // Матеріали міжнародної наукової конференції [Електронний ресурс] / П.І. Осипов. — Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/zbirniku/7/8.pdf>.
6. Скубішевська Т.С. Роль мовних стратегій у міжкультурній комунікації // Мультиверсум: Філософський альманах. — 2004. — №43. — С. 57–64.
7. Слющинський Б.В. Міжетнічні культурні комунікації як фактор побудови громадянського суспільства в сучасній Україні. — www.edportal.org.ua/books/Conference_2005/Slyushchiskiy.
8. Удосконалення університетської освіти в контексті європейської інтеграції: Зб. науково-методичних вправ / За ред. Д. Мазоренка та ін. Харківський Національн. тех- нічний університет сільського господарств ім. П. Василенка. — Харків, 2006. — 224 с.
9. Hirsh E.D. Cultural Literacy. NY, 1988.
10. Hofstede G. Cultures and Organisations. Software of the Mind. L., 1991.
11. Эдвард Холл — великий дедушка НЛП. — <http://www.timesaver.ru/articles>.

Синиця І.А.

доктор філологічних наук, старший науковий співробітник

професор Центра вивчення України

Дзяльнського університету іноземних мов

ПРО ОДИН З МЕТОДІВ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Анотація. Стаття присвячена питанню необхідності вивчення лінгвокультурологічної складової мовного знаку у практичному курсі української мови як іноземної. Автор відстоює думку про важливість застосування лінгвокультурологічного коментаря як одного з методів включення такої інформації при вивченні лексичного багатства мови.

Ключові слова: українська мова як іноземна, лінгвокультурологічний коментар, мовний знак.

Abstract. The article deals with necessity to study the linguo-cultural component of the linguistic sign in the practical course of Ukrainian as foreign language. The author defends the idea of the importance to use the linguo-cultural commentary as one of methods of inclusion such information to the study of lexical richness of language.

Key words: Ukrainian as foreign language, the linguo-cultural commentary, linguistic sign.

Постановка проблеми. Вивчення будь-якої іноземної мови неможливе без врахування її здатності акумулювати, зберігати й передавати не лише лінгвістичну, а й різні види позамовної інформації. Граматика, лексика, синтаксис, з яких починається вивчення іноземної мови, формують у студентів,

насамперед, базові знання мови, яких може бути достатньо для елементарного спілкування. Водночас, перебуваючи у щоденному іншомовному оточенні, студенти-іноземці, які вивчають українську мову, стикаються з проблемами, що виходять за межі суто мовно-граматичних питань. Це викликає необхідність включення поряд з лінгвістичною інформацією ще й лінгвокультурологічних даних, починаючи вже з перших занять вивчення мови. Практичний курс української мови як іноземної, що формується паралельно з незалежною державою Україною і перебуває і сьогодні на початковому етапі своєї розробки, вимагає паралельного висвітлення лінгвокультурологічних даних або створення окремого курсу, відмінного від лінгвокраїнознавства, головним завданням якого стане знайомство з українською мовою як «втіленням духу народного».

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Спостерігаючи за розвитком мовознавства кінця ХХ ст. і стверджуючи природне переважання досліджень комунікативної функції мови, В. Русанівський передбачив переростання принагідного зацікавлення проблемою «мова і культура» у «провідний теоретичний напрям сучасного мовознавства. Адже мова — акумулятор знань про світ, як відображення запасу національної й інтернаціональної духовної культури» [7, с. 8].

Не вдаючись до висвітлення питання історії виникнення та міждисциплінарних зв'язків лінгвокультурології, згадаємо імена науковців, які заклали теоретичне підґрунтя і визначили об'єкт, предмет і завдання цієї дисципліни: В. фон Гумбольдт, О. Потебня, Е. Бенвеніст, А. Мейє, В. Воробйов, В. Костомаров, Є. Верещагін, В. Маслова, В. Русанівський, В. Телія, С. Тер-Мінасова, М. Толстой та ін.

Будь-яка наукова дисципліна, послугуючись загальнонауковими методами, виробляє й власні. Одним з таких методів для лінгвокультурології став коментар. Його застосування бере початок від герменевтики і текстології, де з його допомогою здійснювалася інтерпретація текстового матеріалу. Лінгвокультурологічний коментар, насамперед, з'явився у дослідженнях з фразеології [6].

На думку М. Ковшової, лінгвокультурологічний коментар може охоплювати два рівні сприйняття: а) поверховий — синхронний рівень сприйняття мовної одиниці пересічним носієм мови, б) глибинний — рівень внутрішньої форми, архетипу, культурного коду, що розкриває знакову культурну функцію мовного факту і розширює культурне поле носія мови [5, с. 180–181].

Однією з визначальних рис лінгвокультурологічного коментаря О. Зинovieва і Є. Юрков називають його комплексний характер і синхронний комунікативно-прагматичний компонент. Дослідники наголошують, на відміну від лінгвокраїнознавчих розробок такий коментар розкриває культурний фон мовної одиниці не лише в історико-етимологічному, але й у синхронно-функціональному аспекті [4, с. 235, 268]. На можливість комплексного поєднання прийомів країнознавчого, лінгвокраїнознавчого, соціокультурного коментарів у практиці викладання російської мови як іноземної вказує Л. Чапаєва [8, с. 108].

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки лінгвокультурологія

української мови не входить у навчальні плани більшості університетів, що займаються мовною підготовкою іноземних студентів, тому застосування лінгвокультурологічного коментаря є одним із засобів подолання цієї ситуації. Ураховуючи те, що предметом вивчення лінгвокультурології є національно-культурна семантика мовних одиниць з метою їх розуміння у всій повноті змісту і відтінків значень, у ступені, максимально наближеному до їхнього сприйняття носіями української мови і культури, лінгвокультурологію ми, як і В. Воробйов, можемо розглядати як один з аспектів мовознавства, «що вивчає проблему відображення національної культури в мові; розділ семасіології, оскільки визначає і описує національно марковані мовні одиниці; вивчення розуміння мовлення в умовах міжкультурної комунікації» [2, с. 84]. Такий підхід уможливорює поступове знайомство студентів-іноземців з національною культурою через мовні знаки. Звичайно, не кожний мовний знак несе певну культурологічну інформацію. Сьогодні дослідники-лінгвокультурологи пропонують декілька термінів, що позначають мовні одиниці, наділені здатністю містити етнонаціональні смисли: лінгвокультурема (В. Воробйов, Л. Веденіна), лінгвоідеологема (В. Шаклеїн), прецедентні одиниці (прецедентне ім'я, прецедентне висловлення, прецедентний феномен — Ю. Караулов, В. Красних), логоепістема (В. Костомаров, Н. Бурвикова), культурема (В. Гак, А. Вартанов). Кожний з цих термінів має право на своє існування і застосування залежно від аспектів розгляду мовного знаку. Викладач обов'язково має враховувати семантичні тонкощі при застосуванні згаданих термінів, особливо при укладанні методичних рекомендацій і посібників [1].

Важливість застосування лінгвокультурологічного коментаря вже з перших годин вивчення української мови як іноземної можна продемонструвати на прикладі вивчення українських букв і звуків. Загальновідомою є назва системи знаків, що позначають сукупність букв однієї мови, — алфавіт. Вивчення будь-якої мови починається саме з алфавіту. З висвітлення цієї теми починається чимало підручників української мови для іноземних студентів. Дуже прикро, що більшість цих посібників використовують інтернаціональний термін алфавіт, навіть не натякаючи на існування питомого українського терміна абетка. Саме він сьогодні є актуальним і найбільш вживаним у мовознавстві та лінгводидактиці. Викладач під час висвітлення цієї теми студентам-іноземцям повинен ознайомити з усіма вживаними у сучасній українській мові термінами: *абетка*, *азбука*, *алфавіт* — і пояснити тонкощі їхнього функціонування. Таку інформацію можна знайти в багатьох енциклопедичних словниках, а також спеціалізованих лінгвокультурологічних (етнокультурологічних) довідниках, як наприклад, у словнику-довіднику В. Жайворонка: «**абетка** = **азбука** = **алфавіт** — 1) сукупність графічних знаків, прийнятих у якій-небудь системі буквеного письма і розміщених у певному усталеному порядку; 2) **абетка** — власне українська назва азбуки, створена за вимовою перших двох літер алфавіту (*а*, *б*); у сполученнях: **українська абетка** — буквар; **за абеткою** — за порядком літер, прийнятих в абетці; 3) **азбука** — слово походить від давньоруського *азъбуки*, запозиченого із старослов'янської мови, де перші дві літери звалися *аз* — «я» і *буки* — «буква».

Азбука — то початкова до мудрості наука (прислів'я); *Учи азбуку — прийде хліб у руку* (приказка); 4) **алфавіт** — слово, за походженням фінікійське (алеф — «бик», бет — «дім»), трансформоване в старогрецькій мові як *альфа* і *бета* (перші літери грецької абетки, звідси староукраїнська назва абетки — *альфабет*), а в пізнішій грецькій вимові — у сучасному його звучанні» [3, с. 8].

Звичайно, ця інформація має бути інтерпретована викладачем відповідно до рівня мовних знань студентів і у трансформованому вигляді подана в лінгвокультурологічному коментарі, що може мати дві форми: усну (під час аудиторних занять) чи писемну (у посібнику). Володіння такою інформацією сприяє виробленню свідомого ставлення у студентів до вибору тієї чи іншої лексеми з синонічного ряду під час практичного її вживання. Для закріплення значення цих лексем і розуміння відмінностей у їхніх лінгвокультурних конотаціях можуть бути запропоновані вправи із завданням на зразок «Вставте необхідне за значенням слово» чи ін.

Висновки. Засвоєння лексики іноземної мови вже на початкових етапах її вивчення має носити глибинний, сутнісний характер, який має наблизити іноземців до пізнання «духу народу» через його мову. Знати просто слова з правильною вимовою недостатньо для того, щоб тебе адекватно зрозумів носій мови. Повного переліку слів, що повинні супроводжуватись таким коментарем, не існує. Його створення — одне із завдань мовознавців, які цікавляться питаннями лінгвокультурології й мають педагогічний досвід. Шляхів створення таких довідників безліч. Один з них — тематичний перелік лексем, що згруповані згідно із змістовими навчальними модулями на різних етапах вивчення української мови як іноземної.

Метою вивчення лінгвокультурологічних знань в обсязі, відповідному до ступеню вивчення української мови як іноземної, є усвідомлення мови як феномена культури, як історико-культурного середовища, що втілює у собі етнічні, історичні, культурні та ін. чинники народу, носія мови, що вивчається. Як скарбниця національної культури мова сприяє пізнанню докільля, збереженню й передачі пізнаного від одного покоління до іншого. Долучення студентів-іноземців до цього скарбу — завдання не лише культурологічно орієнтованих спеціальних курсів, але й практичного курсу української мови як іноземної.

Література

1. Брыксина И.Е. Лингвокультурема как единица содержания билингвального / бикультурного обучения иностранным языкам в высшей школе / И.Е. Брыксина // Вестник ТГУ. — 2009. — Выпуск 1(69). — С. 102–110.
2. Воробьев В.В. Общее и специфическое в лингвострановедении и лингвокультуроведении / В.В. Воробьев // Слово и текст в диалоге культур. — М.: Государственный институт русского языка им. А.С. Пушкина, 2000. — С. 83–92.
3. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В.В. Жайворонок. — К.: Довіра, 2006. — 703 с.
4. Зиновьева Е.И. Лингвокультурология: теория и практика / Е.И. Зиновьева,

Е.Е. Юрков. — СПб.: ООО «Издательский дом «МИРС», 2009. — 291 с.

5. Ковшова М.Л. Лингвокультурологический метод во фразеологии: Коды культуры / М.Л. Ковшова. — М.: Книжный дом «Либроком», 2012. — 456 с.

6. Никитина Т.Г. Лингвокультурологический комментарий в словаре пословиц / Т.Г. Никитина // Филологические науки. Лингвистика. Филология и культура. — 2015.— №4 (42). — С. 132–138.

7. Русанівський В.М. Мова в системі культурних цінностей / В.М. Русанівський // Мовознавство. — 1987. — №5. — С. 3–8.

8. Чапаева Л.Г. Социокультурный комментарий в преподавании русского языка как неродного / Л.Г. Чапаева // Вестник Московского государственного гуманитарного университета им. М.А. Шолохова. Филологические науки. — 2011. — Вып. 1. — С. 105–111.

Терещенко С.І.

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри української мови та літератури

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СТРАТЕГІЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНТЕРНЕТНИХ СПІЛЬНОТ

***Анотація.** У статті розглянуто особливості самопрезентації інтернет-спільноти як однієї з активно освоюваних форм сучасної віртуальної комунікації. Проаналізовано основні стратегії й тактики її реалізації.*

***Ключові слова:** самопрезентація, комунікативна стратегія, комунікативна тактика.*

***Abstract.** The article describes the technique of self-presentation as one of the widely used methods in internet communication, communicative tactics and strategy.*

***Key words:** self-presentation, discourse strategy, communicative tactic.*

Нові виклики інформаційної епохи актуалізують вивчення мережевого спілкування як простору для розвитку гуманітарної культури. «Динамічний, доволі стихійний та суперечливий розвиток в Україні мережевих соціальних комунікацій, непинне зростання їхнього впливу на суспільно-політичне, державне, інтелектуальне, духовне життя, на сфери освіти, науки, культури обумовлюють необхідність глибокого вивчення...тенденцій еволюції й потенційних можливостей соціальних мереж, блогосфери як важливих сегментів віртуального простору гуманітарної культури» [4, с. 195]. Це спрямовує сучасних лінгвістів досліджувати віртуальну комунікацію в різних вимірах: виявляти специфіку мовної організації й функціонування інтернет-тексту, вивчати мовну особистість користувача Інтернету, наприклад стратегії й тактики її самопрезентації в глобальних електронних мережах [3; 5; 6].

Не менш цікавим, на наш погляд, є питання про вивчення колективної мовної особистості, багатьох «Я», об'єднаних у соціальних мережах в окремі віртуальні спільноти. Зауважимо, що останнім часом в інтернетному просторі України не тільки актуалізувалася, а й досить швидко розвивається тенденція до спілкування українською мовою, хоч дослідники підкреслюють, що «...мережеве спілкування